

Gæstgivergården

i Lohals

af Tessa Clausen

Hvor Langelands Plejehjem nu har parkeringsplads, lå der i gammel tid en stråttækt firlænget gård. Det var den gamle gæstgivergård, helt omgivet af skov. Her har været gæstgiveri langt tilbage i tiden. Lærer Svend Klæsø skriver, at der i kirkebogen i Tullebølle kan læses under bryllupper: Året 1844 Gæstgiver i Lohals, Peter Andersen, gift med Catrine Laurine Bruun, Skebjerg Søgård. I Langelands Avis annonceredes den 29. Maj 1874: "På grund af alderdom er Gæstgivergården ved Lohals til salg. Ca. 16 tdr. land god jord og avlsdrift. Bygningerne er så gode som nye, her findes et nyopført kornmagasin med plads til ca. 500 tdr. korn. Det udlejes for 350 kr. årlig. Lystskov tæt ved gården. R. Petersen, ejer".

Gæstgiver Petersen fik ikke solgt lige straks. Året efter annoncerede han igen: "2. Pinsedag 1875 dans på salonen ved Lohals kl. 4 til 10. 50 øre for herrer og 33 øre for damer, entre til skoven 10 øre". Og igen samme år: "Salonen i Lohals, HØSTFEST, kulørte lamper i skoven, entre 14 øre".

Skoven ved gården blev kaldt Lunden, her var opført en træpavillon. Hvor i skoven pavillonen lå vides ikke,

da den er gået i forfald. Lunden lå, hvor nu Lohalsparken ligger.

Det fortælles også, at der i Østerhuse boede en mand som spillede klarinet. Han gik rundt på gårdene og blæste til 50 øres dans påfølgende lørdag. Med i prisen var en bolle punch til de dansende.

De til gården hørende arealer har ligget vest for skoven ned mod stranden. En vej (nuværende Vestervænge) førte ned til stranden og til en lille havn for småbåde. Rester af denne kunne ses endnu, før lystbådehavnen blev bygget. Ifølge Vilhelm Lütken var foruden Rudkøbing også Ristinge og Lohals i 1693 erklæret for lovlige havne. Her har altså været udskibningssted. Småbåde har fra havnen kunnet bringe varer til og fra den opankrede jagt eller dæksbåd.

På gæstgivergården kunne rejsende få værelse for natten, mens de ventede på at Det Forenede Dampskibsselskabs skib "Zampa" passerede Lohals på vej til og fra København. "Zampa" besejlede de sydlige øer fra København. De rejsende blev roet ud til skibet, som stoppede op ved Lohals.

Gæstgivere havde fra gammel tid ret til at brygge, bage og brænde brænde-

vin til brug i krosten. Denne ret blev ved lov af 29. dec. 1857 ophævet. Adkomst til sådant kunne dog erholdes, hvis gæstgiveren tillige skrev sig som høker eller købmand. Han skulle også påtage sig indseende med postbesørgelse, hed det i loven.

Dagvognen fra Tranekær havde endestation ved gården. Her var postekspedition indtil Lohals posthus blev etableret. Man har kunnet fortsætte med selv at brænde brændevin.

I 1891 kom der en ny ejer på gården, B. Nielsen. Han fik indrettet en sal i den lavere længe ved kroen. Den 20. sept. 1891 annoncerede han om høstfest med dans på salonen og tilføjede: "hvis dårligt vejr, da danses i salen".

Et lille maleri af gården som den så ud i 1893 blev malet af maler P.C. Petersen samme år. Maleriet tilhører nu Inger Bøje Nielsen, datter af afdøde fru Dagny Nielsen, som havde haft Lohals Badehotel sammen med sin mand Victor.

Landevejen gik igennem gårdspladsen. Fra venstre ses den lavere længe som var dansesal, og gæstgiveriet. Tilbage i billedet ses to længer hørende til gården, og længst til højre det i 1874 nyopførte kornmagasin, som i dag er lagerbygningen ved parkeringspladsen over for Langelands Plejehjem.

Ildebrand

Langelands Avis beretter: "Onsdag den 7. jan. 1895 opstod kl. 8¹/₂ ildløs i Lohals Gæstgivergård ved at en petroleumslampe i gangen eksploderede. Ilden bredte sig hurtigt, så da sprøjterne kom til stede, var der ingen redning for den antændte bygning, der ligger isoleret fra de andre bygninger til gården. Der mødte sprøjter fra Hou, Stoense og Snøde, og kl. 10 var man for så vidt herre over ilden. Kun murene af huset stod tilbage. Ingen af de andre bygninger blev antændt".

Da gæstgivergården i 1895 var brændt, købte købmand N.J. Flindt gården. Flindt var da 37 år gammel og havde, foruden købmandsforretningen ved havnen, nu også handel med forskellige grovvarer. Hvert efterår købtes en last kul hjem fra England. I 1895 annonceredes:

"Gode engelske kul leveres fra skon-

Maleriet af Gæstgivergården udført af P.C. Petersen

Udsnit af matrikelkort for Hou Sogn

nert "Ellida" i Lohals, til rimelig pris pr. tønde. N.J. Flindt".

"Ellida" lastede op imod 300 tons og ejedes af kpt. H. Hansen Skiften. Han var gift med Flindts søster Constance. De boede på Rosenly over for Hou Skole. Rosenly var Flindts barndomshjem. Det skete, at "Ellida" måtte forhale til Dageløkke for at den sidste del af lasten kunne afsættes.

Det har nok været en god forretning for Flindt at købe gården med skov og avlsjord. I årene fremover solgte han byggegrunde. Den nuværende Fredensvej blev anlagt og jorden udstykket. På sydsiden af Strandvej samt Ves-

tervænget blev der ligeledes udstykket til byggegrunde, som Flindt solgte. Der tinglystes ret til ophold ved stranden for hotellets gæster. På brandtomten opførtes den store toetagers bygning, som nu tilhører Langelands Plejehjem. I stueetagen var indrettet krostue, skænkestue og havestue. På første sal var der privat beboelse.

I nogle år annonceredes med dans i lystskoven og i den gamle sal, som endnu blev brugt. De andre bygninger gik i forfald og blev nedbrudt. Kun kornmagasinet fra 1874 står endnu. Her blev indrettet vognporte ud imod pladsen, hvor der i mange år afholdtes skyttestefest med karrusel, luftgynger og teltboder.

Axel Hansen, Birkevej 3, husker at der på vestsiden af magasinet var rester af en ældre hestestald, og at der her havde været et såkaldt bissekammer, hvor omvandrende ubemidlede kunne overnatte. Ifølge Henning Lund, Snøde, har der i ældre tid været sådanne kamre både på Dageløkke kro, Snøde kro og på Tranekær gæstgivergård. Om gamle kroer hed det: "I den bygning hvor stald og lade er findes bissekammeret, hvis spartanske udstyr sandelig ikke byder på komfort af nogen som helst art".

Nogle år senere opførte Flindt Badehotellet Lohals. Denne smukke bygning rummede 27 gæsteværelser og to store spise- og dansesale. Bag ved hotellet blev der anlagt en meget smuk have. Her blev en del af skoven ryddet.

Der blev anlagt plæner, hvor nogle af de store bøgetræer fik lov at blive stående. Senere solgte Flindt lystskoven til Grevskabet Langeland.

Ejerskiftet

I 1905 solgte Flindt hotellet. Han havde solgt købmandsbutikken ved havnen til sin tidligere kommis J.P. Nielsen. Nu købte han butikken tilbage og J.P. Nielsen overtog hotellet.

Hvorfor solgte Flindt? Jo, han havde større ting i tankerne. Forretningen ved havnen skulle udvides. Den store bygning med facade imod havnen blev opført. Der var beboelse øverst og i stueetagen var der kontor, lagerrum og butik. Endvidere opførtes Flindts Badepensionat, nu Færgegården. Flindt var samtidig begyndt at opkøbe fisk hos de lokale fiskere. Fisken fragtedes til Kiel eller Eckernförde, hvor den opnåede gode priser. Flindt havde en årrække sin egen lille dæksbåd ELISE med J.C. Hansen som fører.

I henved 15 år drev J.P. Nielsen og hustru Emma Badehotellet Lohals. De havde 4 sønner, hvoraf den ene, Victor Bøje Nielsen, senere overtog sine forældres virksomhed.

I 1919 solgtes hotellet til et konsortium bestående af lokale folk i Lohals. En mand fra Amager, hr. Sibrandtsen

var formand, fru Gunvorsen var bestyrer og Flindt valgtes til kasserer. Fire år senere måtte selskabet træde i likvidation.

Hotellet blev nu overtaget af gæstgiver Rasmus H. Rasmussen. Han havde hotellet i 20 år frem, fra 1923 til 1943. Mange husker gæstgiver Rasmussen. Der var noget fint over Badehotellet i hans tid. Det har nok været de mere bemidlede gæster, der holdt ferie her. I den store sal var der underholdningsmusik, hvor gæsterne ved små borde kunne nyde musikken. Først kl. 10 aften måtte der danses. Den moderne dans var slået igennem og damerne kunne få vist deres fine sommerkjoler. Også egnens folk havde adgang, måske har den langelandske dialekt fået et noget københavnsk præg i de dage.

I årene 1927 til 1935 var der biograf i hotellets nordlige fløj. Der blev vist mange film med "Fyrtårnet og Bivognen", underlægningsmusik var på klaver af Grethe Rasmussen, datter af ho-

Lohals Kro, ca. 1970

telejeren, og Ebba Hansen, datter af tømrer Rasmus Hansen. Det kostede 50 øre for børn og 1 kr. for voksne.

I 1943 overtog Victor og Dagny Bøje Nielsen hotellet og drev det indtil 1953. Dagnys rigelige og gode mad vandt ry. De mange forskellige foreninger holdt deres fester med fællesspisning hos Dagny og Victor. Da Bøstrup Mejeri havde 60 års jubilæum i 1946, var der dækket i begge sale til 417 kuverter. Der serveredes suppe. Ved en anden lejlighed blev der kogt 414 pund torsk. Man undrede sig over, at fisken til så mange kunne serveres i så fine og varme stykker. Dagny havde brugt store bradepander til kogningen.

Når skipperne holdt fest blev der serveret stegeflæsk kl. 4 om morgenen. Her kom panden på bordet. På Steensgaard blev der gravet tørv under krigen, og Dagny fortalte, at der blev afholdt tørvefest, hvor hun havde pyntet bordene med små tørvestakke. Festen sluttede med, at man bombarderede hinanden med tørvene.

Da krigen 1940-45 var slut, skulle der indkvarteres tyske flygtninge i Lohals. En komité med officiant Jensen i

spidsen havde meldt deres ankomst, værelserne skulle besigtiges. Hvis en sådan indkvartering skulle undgås, måtte der bruges list og appelleres til nationale følelser. Victor bredte sine dannebrogsglag ud foran indgangen til bygningen med værelserne og Dagny skulle markere sig som frihedselskende krokone. Tricket lykkedes. Officiant Jensen kunne da ikke træde på Dannebrog, og da Dagny spurgte ham, om ikke han mente, at vi havde haft tyskere nok, så vendte han om med ordene: "Her bliver ingen indkvartering". Det blev pensionater i Østerhuse og Flindts badepensionat, der måtte tage imod de tyske flygtninge.

Hotelskoven, som den blev kaldt, er nu helt borte. Hotellets bygninger er nu indrettet til plejehjem, og der er bygget en stor fløj til. Langelands Plejehjem stod færdigt i 1967. Kroen blev inddraget i 1972. Det var Mogens Dam som solgte den. Han blev den sidste kroejner. De sidste hotelejere var Åge Pahl Hansen indtil 1959, Verner Brøndholm indtil 1965 og Mogens Dam indtil 1972. Langelands Plejehjem ligger midt i byen til gavn for mange i Lohals.

Henvisninger:

Kildemateriale fra Nordlangeland lokalhistoriske Arkiv.

Oplysninger vedr. gæstgiveriet, samlet og nedskrevet af Leo Kold, Lohals.

Supplerende oplysninger om biograf m.v. samlet af Grethe Pedersen, Lohals.